

Arthur C. Clarke

TOLIMOSIOS ŽEMĖS DAINOS

Mokslinis fantastinis romanas ir apsakymai

Tik kelios salos bekraščiams vandenyne
- Talasos planeta buvo tikras rojus,
kuriame prieš daugybę šimtmečių įsikūrė
Motininiu laivu atvykusi žmonių kolonija,
kai mokslininkai nustatė, kad gan greitai
Saulė pavirs nova. Štai tuomet Talasos
danguje apsireiškia milžiniškas
žvaigždėlaivis "Magelanas", gabenantis
savo triumfose milijoną šaltuoju miegu
miegančių paskutiniųjų Žemės
gyventojų...

Iš anglų kalbos vertė ANITA KAPOČIŪTĖ, IRMINA DOMEIKIENĖ

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"

312 tomas. Serija įkurta 1990m.

Arthur C. Clarke - THE SONGS OF DISTANT EARTH

New York, Del Rey books, 1986

Copyright © by Arthur C. Clarke, 1986

Cover art copyright © by Vincent Di Fate, 1996

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2004

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Turiny

TOLIMOSIOS ŽEMĖS DAINOS

LAIKO STRĖLĖ

GELBĖJIMO BŪRYS

JUPITERIS-PENKI

Pastabos

TOLIMOSIOS ŽEMĖS DAINOS

Nei visoje kosminėje erdvėje, nei tūkstančiuose pasaulių nebus žmonių, kurie išsklaidytų mūsų vienatvę. Galbūt aptiksime išminties, o gal surasime galios; galbūt galingi prietaisai tik... veltui dairysis į kur nors kosmose plūduriuojančias mūsų nuolaužas lyg vėjo gainiojamus debesis; ir jų savininkus kamuos toks pat ilgesys, koks kamuoja ir mus. Vis dėlto pati gyvybės prigimtis bei evoliucijos principai byloja mums atsakymus. Tik štai apie kažkur kitur, ir dar toliau, gyvenančius žmones atsakymo mums niekad nesulaukti...

**Loren Eiseley,
"Didžioji kelionė" (1957)**

Parašiau nedorą knygą ir jaučiuosi tyras kaip avinėlis.

Melville'is Hawthorne'ui (1851)

I. TALASA

1. Tarnos paplūdimys

Valtis dar net nespėjo apiplaukti rifo, o Mirisa jau pastebėjo, kad Brantas kunkuliuoja įniršiu. Įtempta poza, kuria jis stovėjo prie vairo - jau nekalbant apie patį faktą, kad užduotis parplukdyti valtį į krantą neatiteko miklioms Kumaro rankoms - akivaizdžiai bylojo, jog Brantui kažkas smarkiai sugadino nuotaiką.

Mirisa išniro iš palmių paunksnės ir neskubriu žingsniu patraukė į pakrantę, šlapias smėlis lipo jai prie kojų. Kai ji atsidūrė prie pat vandens, Kumaras jau vyniojo burę. "Mažylis" jos broliukas - tiesa, ūgiu jau beveik ją pavijęs, tvirtas ir raumeningas - linksmi pamojo seseriai. Ne kartą ir ne du Mirisa susivokdavo apgailestaujanti, kad Brantas smarkiai stokoja Kumaro džiugaus lengvapėdiškumo, kurio, regis, neįveiktų jokia pasitaikiusi krizė...

Brantas net nelaukė, kol valties pirmagalys užšliauš ant smėlio: šoko į gana gilų, juosmenį sie-

kiantį vandenį ir, piktai taškydamas debesis purslų, nubrido į krantą. Rankoje jis laikė sumaigyta metalo lakštą su styrančiomis nutrauktomis vielomis; vos pasiekęs sausumą, atkišo tai Mirisai.

- Tu tik pasižiūrėk! - suriko. - Tik pažiūrėk, ko šitie vėl pridirbo!

Laisvąją ranką jis mostelėjo šiaurinio horizonto link.

- Šįkart... šįkart jie taip lengvai nebeišsisuks! O merė tegul sau šneka, ką tik nori!

Mirisa atsitraukė į šalį, o nedidukas laivelis, tarsi koks pirmykštis jūrų gyvūnas, pirmą kartą sumanęs išlipti į sausumą, lėtai užšliaužė ant smėlėto kranto, pasispirdamas besisukančiais užbor-tiniais velenėliais. Kai tik jis persiropštė potvynio vandens ribą, Kumaras išjungė variklį ir stryktelėjęs žemėn išdygo prie pat vis dar tebeputojančio kapitono.

- Kalu ir kalu Brantui į galvą, - prašneko jis, - kad tai - tik nelaimingas atsitikimas, nieko daugiau. Galbūt kas nors užkliuvo tempiamu inkaru. Na, pagalvokite patys: kuriems galams šiauriečiai

tyčia šitaip elgtusi?

- Sakau ir sakysiu, - atrėžė Brantas. - Ogi štai kodėl: jie tiesiog tingi patys kurti technologijas. Jie bijo, kad mes išgaudysime per daug žuvų. Jie...

Akies kraštu jis pastebėjo, kad Kumaras išsišiepė nuo ausies iki ausies, ir sviedė į jį tą vielų raizginį. Bet vaikinukas nė nemirktelėjęs jį sugavo.

- Šiaip ar taip, net jei tai iš tikrųjų tik nelaimingas atsitikimas, tose vietose jiems nieku gyvu nevalia nuleisti inkaro! Visuose žemėlapiuose ta teritorija paženklinta kuo aiškiausiai, didelėmis raidėmis: NESIARTINTI - MOKSLINIAI TYRINĖJIMAI. Taigi, bet kuriuo atveju ketinu pateikti protestą.

Brantas jau nuleido garą: šiek tiek pakunkuliuves, atlėgo; kad ir kaip smarkiai įpykdavo, siutas jam visuomet išsivadėdavo per kelias minutes. Baimindamasi išblaškyti pasitaisiusią nuotaiką, Mirisa pirštais perbraukė jam nugarą ir prašneko kuo meiliausiu balsu:

- Na kaip, ar pavyko sugauti maistui tinkamos

žuvies?

- Žinoma, ne! - įsiterpė Kumaras. - Juk jam rūpi ne žuvį gaudyti, o rinkti statistiką: visokie kilogramai, kilovatai ir panašaus raugo nesąmonės. Viena laimė, kad susipratau pasiimti meškerę. Taigi, pietums turime tuną.

Jis kyštelėjo ranką į valtį ir iškėlė gero metro ilgio aptakų gražuolį; tiesa, jo spalvos sparčiai bluko, o neregės akis jau aptraukė mirties rūkana.

- Šitokį ištraukti nedažnai pasiseka, - išdidžiai pareiškė vaikinai.

Trejetas vis dar grožėjosi sugautu laimikiu, kai į Talasą nelauktai netikėtai grįžo Istorija, ir tasai paprastas, nerūpestingas pasaulis, kurį jie pažinojo visą, kad ir neilgą, savo gyvenimą, pražuvo negrįžtamai.

Įvykių artėjimo ženklas pasirodė įrašu danguje - galėjai pamanyti, kad milžiniška kažkieno ranka nubrėžė brūkšnij kreida per visą skliauto žydrynę. Trijulei bežiūrint, spinduliuojantis garų pėdsakas pakraščiuose pradėjo irti, virsdamas debesų at-

plaišomis, ir galų gale ėmė atrodyti, jog kažkas nuo vieno horizonto iki kito nutiesė sniego tiltą.

Galiausiai iš kažkur toli atsirito prislopintas grumėjimas. Šito garso Talasoje niekas negirdėjo jau septynis šimtus metų - tačiau kiekvienas vaikas akimoku būtų atpažinęs, ką jis reiškia.

Nors vakaras buvo šiltas, Mirisa suvirpėjo, jos ranka nejučia susirado Branto ranką. Vaikino pirštai susigniaužė, apglėbdami jos plaštaką, bet jis pats kažin ar tai pastebėjo: vis dar stebeilijo akis įbedęs į perskilusį dangų.

Amą prarado netgi Kumaras, nors kaip tik jis prašneko pirmas:

- Tikriausiai viena iš kolonijų bus mus aptikusi.

Brantas lėtai ir nelabai įtikinamai papurtė galvą.

- O kam jiems vargintis? Juk tikriausiai turi senų žemėlapių, vadinasi, žino, kad visa Talasa - beveik vien vandenynas. Keliauti čionai jiems nebūtų jokios prasmės.

- O gal juos atvedė mokslinis smalsumas? - spėjo Mirisa. - Gal jie įsigeidė pasižiūrėti, kas mus

ištiko? Visuomet sakydavau, kad reikėtų suremontuoti ryšių sistemą...

Tai buvo sena ginčų tema - kas keletą dešimtmečių kam nors vis šaudavo į galvą iš naujo iškelti šį klausimą. Kada nors - dėl šito sutarė bent jau dauguma - Talasai iš tikrųjų reikėtų atstatyti didžiąją lėkštę Rytinėje saloje, tą pačią ryšio lėkštę, kurią prieš keturis šimtus metų sugriovė netikėtai išsiveržęs Krakanas. Bet kaskart paaiškėdavo, jog esama galybės kur kas svarbesnių darbų - ar kur kas smagesnių užsiėmimų.

- Pastatyti erdvėlaivį juk tai *milžiniškas* darbas, -... susimąstęs ėmė svarstyti Brantas. - Nemanau, kad kuri nors kolonija imtųsi šitokio projekto - nebent priverstų būtinybė. Pavyzdžiui, kaip nutiko Žemei...

Jo balsas nutrūko. Nors praslinko jau šitiek amžių, šį vardą vis dar buvo nelengva tarti.

Visi trys kaip vienas pasisuko į rytus, kur per vandenyną artyn sparčiai slinko pusiaujo zonos nakties linija.

Jau užsižiebė keletas ryškesniųjų žvaigždžių,

virš palmių viršūnių dangaus skliautu aukštyn kilo puikiai atpažįstamas nedidelis Trikampio žvaigždynas. Trys kampuose mirksinčios jo žvaigždės buvo beveik vienodo ryškio, tačiau netoli pietinės žvaigždyno viršūnės andai kelias savaites švietė dar viena, svetima - gerokai už kitas šviesesnis įsibrovėlis.

Blėstantį jo kevalą vis dar buvo galima įžiūrėti per nelabai galingą teleskopą. Tačiau net patys tobuliausi prietaisai jau nebegalėjo parodyti aplinkui šviesulį besisukančios kibirkštėlės, kuri kadaise buvo Žemės planeta.

2. Bekrūvis, besvoris mažylis

Praslinkus daugiau nei tūkstančiui metų, vienas didis istorikas laikotarpį nuo 1901-ųjų iki 2000-ųjų pavadino "Amžiumi, kai viskas atsitiko". Ir dar pridūrė, jog tuo metu gyvenę žmonės veikiausiai būtų su juo sutikę - tik dėl visiškai kitokių, ir neteisingų, priežasčių.

Andainykščiai žmonės pirmiausia, neretai - ir su pelnytu pasididžiavimu - būtų pabrėžę išties

įspūdingus laikotarpio mokslinius laimėjimus: oro erdvės užkariavimą, atomo energijos pažaboji-
mą, svarbiausių gyvybės dėsnių išaiškinimą,
perversmą elektronikos bei ryšių srityje, sukurtas
pirmąsias dirbtinio intelekto užuomazgas, o
svarbiausia - Saulės sistemos tyrinėjimus bei
pirmąjį nusileidimą Mėnulyje. Bet, kaip tiksliai
pastebėjo minėtasis istorikas (nors apie jį ir gali-
ma sakyti: gudrus po laiko), tais laikais tikriausiai
nebūtų atsiradę net ir vieno iš tūkstančio, kuris
būtų bent viena ausimi girdėjęs apie atradimą,
gerokai pranokusį visus anksčiau minėtus pasie-
kimus vien jau tuo, kad dėl jo iškilo tokia grėsmė,
jog visa kita tapo nebesvarbu.

Iš pradžių jis atrodė toks pat nekenksmingas ir
esąs toli nuo bet kokių kasdienių žmogiškųjų rei-
kalų kaip ir ta pajuodinta fotoplokštelė Bekerelio
laboratorijoje, kuri, praslinkus vos penkiasdešim-
čiai metų, galiausiai baigėsi atominiu grybu virš
Hirosimos. Iš tiesų šis atradimas irgi buvo tų pa-
čių tyrinėjimų šalutinis produktas - ir pradžioje
atrodė toks pat nekaltas.

Gamta - nepaprastai griežtas sąskaitininkas, jos

buhalterinėse knygoje negalimos nė menkiausias paklaidos. Tad fizikai neapsakomai suglumo aptikę, jog po tam tikrų branduolinių reakcijų, susumavus visas sudedamąsias dalis, paaiškėdavo, jog vienoje lygybės pusėje kažko trūksta.

Tad mokslininkai, lygiai kaip ir tas sąskaitininkas, paskubomis įnešantis į sąskaitą nedidelę sumą grynujų, kad padengtų trūkumą ir vienu žingsniu aplenktų auditorius, buvo priversti skubiai sukurti naują elementariąją dalelę. O tam, kad taja dalele būtų įmanoma užpildyti trūkumą, ji turėjo būti labai jau ypatinga: neturėti nei elektrinio krūvio, nei masės, užtat būti neįtikėtina skvarbi - tokia skvarbi, kad be jokių pastebimų trikdžių pralėktų kiaurai milijardų kilometrų storio švininę sieną.

Ši paslaptingoji dalelė buvo pavadinta "neutrinu": sudūrus du žodžius: neutronas ir bambino - tai yra mažylis. Atrodė, kad nėra ko nė tikėtis kada nors aptikti tokią smulkią ir vinklią kruopelytę, tačiau 1956-aisiais, didvyriškų pastangų dėka, fizikams galų gale pavyko sugauti keletą pavyzdžių. Drauge tai buvo ir teoretikų triumfas:

pagaliau pasitvirtino neįtikėtini jų apskaičiavimai.

Tuo tarpu visas pasaulis ničnieko apie tai nenu-
tuokė, paprastam žmogui tai visiškai nerūpėjo -
nors kaip tik tada ir pasidėjo atgalinis skaičiavi-
mas laiko, likusio iki Paskutiniojo teismo die-
nos....

Pastabos

- 1) Viljamas Blajus (William Bligh) (1754.09.09 Kornvalio grafystė - 1817.12.17 Londonas) - anglų jūrininkas. Paskutinės Dž. Kuko ekspedicijos (1776 - 80) dalyvis. Nuo 1787m. - krovinio laivo "Bounty" kapitonas. Po maišto laive (1789.04.28) valtimi su jam ištikimais jūrininkais nuplaukė 5800 km nuo Tongos salyno iki Timoro salos. Nuo 1805 Naujojo Pietų Velso (Australija) gubernatorius.
- 2) Viljamas Kakstonas (William Caxton) (apie 1422 - 1491) - anglų spaudos pradininkas. 1476 įkūrė savo spaustuvę Vestminsteryje, kitais metais išspausdino pirmąją Anglijoje datuotą knygą anglų kalba. Leido mokslinę, religinę, grožinę literatūrą, iš viso - apie 100 pavadinimų knygų.
- 3) Klitemnestra - Argo karaliaus Agamemnono žmona, tapusi jo žudike.